

Mgr. Marcela Kosová, sudkyňa Krajského súdu v Bratislave, členka Súdnej rady SR zvolená sudcami

Dajte sudcom kompas. Alebo ich vymeňte

Dňa 02.06.2023 sa v Denníku N zamyslela riaditeľka Nadácie Zastavme korupciu Zuzana Petková a v Udalostiach týždňa napísala: „od 01. júna 2023 začala platiť nová súdna mapa. Od reorganizácie si štát sľubuje rýchlejšie a kvalitnejšie rozhodovanie. **Otázkou je, či by justícia nepotrebovala zásadnejšiu personálnu reformu. Naznačujú to rozhodnutia v citlivých kauzách.** Jedno z posledných sa týka sudcu a prezidenta Združenia sudcov Slovenska Františka Moznera, na ktorého podala disciplinárny návrh exministerka spravodlivosti Mária Kolíková pre prietahy v konaní. Najvyšší správny súd ho oslobodil. Neodôvodnil to však tým, že sudca zákon neporušil, ale stotožnil sa s jeho obhajobou, založenou **na špekulácii** o motivácii exministerky. Kolíková sa chcela údajne pomstiť, lebo Mozner kritizoval jej súdnu mapu. **Aj iné správy v justícii svedčia o tom, že už len mapa nestačí a niektorí sudcovia potrebujú kompas.**“

V rovnakom denníku dňa 30.05.2023 napísal autor Rudolf Suran článok pod názvom „**Ako Najvyšší správny súd urobil zo sudcu Moznera čistú ľaliu.**“ Výrazové prostriedky článku nejdem hodnotiť. Ak je autor právnik, ako sám uvádza, bolo by žiadúce, aby v ňom boli fakty a nie zosmiešňovanie Františka Moznera a Najvyššieho správneho súdu, či „upozornenie“ na možné disciplinárne stíhanie sudcov v disciplinárnom senáte, ktorý rozhodol mimo jeho predstavy. Autor článku v ňom uviedol napríklad, že „Pozrime sa na to, čo na uvedenú **kvázi útlocitnú obhajobu a pochvaly doktora Moznera** zo strany senátu NSS hovorí právo a elementárna logika.,, Alebo „Prípady Mozner a Todorova majú spoločné iba to, že išlo o sudcov, ktorí stáli na čele stavovských sudcovských organizácií a mali na justičnú politiku odlišné názory ako vláda. Ostatné podstatné znaky oboch prípadov nie sú totožné. Kým doktorovi Moznerovi, ktorý sa obával, že mu krátkodobo znížia plat, nebol skrivený ani vlas, jeho bulharská kolegyňa musela čeliť vskutku tvrdej balkánskej justično-politickej realite....Todorová bola tvrdo postihnutá rozhodnutiami **súdnych autorít**. Z mediálnych výstupov vôbec nie je známe, či NSS vôbec exaktne dokazoval, či bola ministerkiným motívom pomsta, alebo si iba osvojil jeho tvrdenia o revanši....**Kým doktor Mozner bol proti súdnej reforme, Todorova bola za reformu justície** (pozn. toto je obzvlášť pikantné tvrdenie) a spolu so sudcami a mimovládnyimi organizáciami bojovala proti vplyvu exekutívy na obsadenie mestského súdu v metropole Sofia....Todorova sa obrátila na ESLP. Ten uznal porušenie jej slobody prejavu a disciplinárne konanie, ktoré ju postihlo v súvislosti s platom a funkciou, označil za odplatu za kritiku súdnej rady a vlády.“ Na záver sa autor zamýšľa: „Rozhodnutie NSS zatiaľ nemáme v písomnej podobe. Až keď bude, až potom možno posúdiť, či bolo spravodlivé alebo svojvoľné, arbitrárne, či by mal k tomu čo povedať ústavný súd a **či je daná disciplinárna zodpovednosť sudcov v senáte NSS**. Bolo by však čudné, keby písomné odôvodnenie bolo iné ako to, čo zaznelo v súdnej sieni. NSS sa nazýva aj malým ústavným súdom. Jeho úroveň bude závisieť od toho, či jeho sudcovia kladú dôraz na slovo „malý“ alebo na slovo „ústavný“.

Kto je Miroslava Todorova

Ide o trestnú sudkyňu, ktorá bola zvolená za predsedníčku stavovskej organizácie bulharských sudcov. V mene združenia sudcov sa verejne vyjadrovala a písala predsedovi vlády, pričom **kritizovala priebeh súdnej reformy v Bulharsku**, spôsob nominácie predsedov súdov, vrátane nového predsedu Mestského súdu v Sofii. V takejto situácii bola vykonaná kontrola rýchlosti trestného konania na súde, na ktorom pracovala sudkyňa Todorova. Na základe tejto kontroly boli podané návrhy na štyroch sudcov, vrátane sudkyne Todorovej. Sudkyňa Todorova bola uznaná vinnou, najskôr jej bol znížený plat o 15% na dva roky. Neskôr boli voči nej začaté ďalšie disciplinárne konania (spojené do spoločného konania) a bola jej uložená sankcia – odvolanie z funkcie sudcu. Senát tamojšieho Najvyššieho správneho súdu toto rozhodnutie zrušil a v novom disciplinárnom konaní jej bola uložená sankcia – preloženie na súd nižšieho súdu na dva roky. **Sudkyňa Todorova považovala disciplinárne stíhanie voči nej ako odvetu za jej kritické vystúpenia a prejavy smerujúce proti spôsobu realizácie súdnej reformy v Bulharsku s cieľom, aby bola ako predsedníčka UJB umlčaná.** V sťažnosti na ESĽP namietala porušenie práva na slobodu prejavu zaručeného článkom 10 Dohovoru, lebo bola presvedčená, že disciplinárne konanie proti nej predstavovalo skrytú sankciu za jej verejné vystúpenia. Namietala účelovosť kontrol. Namietala aj porušenie článku 18 Dohovoru, keďže považovala konanie štátnych orgánov za zneužitie práva. **ESĽP zohľadnil atmosféru spoločnosti (doby)**, v ktorej došlo ku kontrolám bezprietahovosti trestných konaní vedených sťažovateľkou. ESĽP vychádzal zo svojej judikatúry poskytujúcej zvýšenie ochrany slobody prejavu v oblasti politiky a osobitne, ak ide o verejný záujem spojený s riadnym fungovaním súdnej moci. Osobitný význam ESĽP prikladal aj tomu, že sudkyňa Todorova bola predsedníčkou najvýznamnejšieho profesijného združenia sudcov v Bulharsku a jej úlohou a povinnosťou bolo obhajovať profesné záujmy členov združenia, najmä verejným vyjadrením názorov na fungovanie súdneho systému. **Jej verejné vyhlásenia a vyjadrenia boli súčasťou verejnej diskusie (pomerne rozsiahlej), ktorá prebiehala v tom čase v Bulharsku a týkala sa reformy justície.** ESĽP vzal do úvahy, že disciplinárne konanie sa začalo na pozadí búrlivých diskusií o nezávislosti a efektívnosti súdnictva, a že nezhody boli medzi združením sudcov, ktoré reprezentovala sudkyňa Todorova ako jeho predsedníčka a medzi vládou, teda výkonnou mocou. **Podľa ESĽP, k porušeniu článku 18 Dohovoru v spojení s článkom 10 Dohovoru došlo tým, že primárnym cieľom disciplinárneho konania a uloženia sankcie nebolo zabezpečenie dodržiavania lehôt v súdnom konaní, ale potrestanie a zastrašenie sudkyne Todorovej z dôvodu jej kritického postoja voči výkonnej moci (a CSM).** ESĽP nepovedal, že sudkyňa Todorova sa nedopustila prietahov v konaní.

Späť k Moznerovi a exministerke

Bývalá ministerka spravodlivosti Mária Kolíková **podala návrh na disciplinárne stíhanie** Františka Moznera, ktorý je datovaný dňom 05.09.2022 a **podpísaný v deň, kedy oznámila svoju demisiu** (urobte si test bývalým ministrom Harabinom). Celý čas, pokiaľ bola vo funkcii ministerky (s vynechaním pár dní, kedy už raz demisiu podala, ale opäť sa po pár dňoch vrátila) buď ignorovala Združenie sudcov Slovenska, hoci sa František Mozner ako jeho prezident opakovane na ňu obracal listom so snahou o dialóg, pričom na tieto jeho listy ani raz neodpovedala, alebo združenia kritizovala. Jeden z jej výpadov proti Františkovi Moznerovi bol nedávno v relácii Zuzany Kovačič Hanzelovej, kde v súvislosti s verejnou výzvou Združenia sudcov Slovenska k zachovaniu kontinuity v kresle ministra spravodlivosti v osobe Viliama Karasa, Mária Kolíková ako politička a poslankyňa parlamentu, bez akejkolvek vecnej reakcie osočila osobu Františka Moznera, poukazujúc práve na disciplinárny návrh, ktorý na neho podala ešte ako ministerka.

Mária Kolíková tiež verejne uviedla: „Považujem za veľkú chybu z jeho strany a za poľutovaniahodné, že namiesto toho, aby sa postavil čelom k týmto podozreniam a riadne ich vysvetlil, **skrýva sa za výhovorky o revanšoch a kritike. Toto je nenáležité, ale aj nečestné a neseriózne, osobitne od človeka v jeho funkcii, ktorý by mal byť v každej situácii vzporom pre ostatných sudcov.**“ Aké objektívne, priam až priateľské. Neustranný pozorovateľ ani na chvíľu nezapochybuje o motívoch konania bývalej pani ministerky.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu NSS

Disciplinárny senát rozhodol o oslobodení Františka Moznera na základe aplikácie rozhodnutia ESĽP vo veci „Miroslava Todorova proti Bulharsko“, keďže sa disciplinárnemu senátu ako **dominantný cieľ pri podaní disciplinárneho návrhu javilo potrestanie sudcu Moznera za jeho kritické vyjadrovanie k reforme súdnictva a novej súdnej mapy**. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 4:1 a nie je proti nemu prípustný opravný prostriedok. Predseda senátu pri ústnom odôvodnení uviedol, že **nebolo sporné, že ku skutku došlo** (rovnako ako u Miroslavy Todorovej), sporná bola právna kvalifikácia. Podľa senátu exministerka nerobila rozdiel medzi odvolacím a dovolacím konaním, nezohľadnila covidovú pandémiu (pozn. na základe jej rozhodnutia súdy nemohli pojednávať cca štyri mesiace okrem nevyhnutných prípadov), nezohľadnila zlú personálnu situáciu na NS SR, nevyžiadala si vyjadrenie ani sudcu Františka Moznera ani predsedu súdu. Napokon, predseda senátu uviedol, že **uznanie Františka Moznera a uloženie trestu by mohlo odstrašiť iných sudcov od verejnej kritiky**, keďže by mali obavy, že by svojimi výrokmi mohli upozorniť kritizované osoby s právom podávať disciplinárne návrhy (rovnako ako u Miroslavy Todorovej). Pripomením aj, že Osobitný spravodajca OSN pre nezávislosť sudcov a právnikov vo svojej správe zo dňa 29.04.2019 napríklad poukázal aj na to, že sú prípady, kedy potrestanie sudcu a konkrétna sankcia majú zmrazujúci účinok aj na ostatných sudcov, ktorých môže odradiť od vyjadrenia kritických názorov obava, že budú vystavení represívnym opatreniam.

Falošná kolegialita a sudcovský korporativizmus.

Počúvame to v poslednej dobe často. Aj ja osobne, nie raz som bola označená za reprezentantku sudcovského korporativizmu. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo a ako Mária Kolíková vymyslela a nastavila disciplinárne stíhanie. Áno pani Petková, je to „jej“ súdna mapa. Spôsob zloženia disciplinárnych senátov, aj to, že až na výnimky je konanie jednoinštančné. Ako aj v prípade disciplinárneho stíhania Františka Moznera. Zbytočne sme jej (aj František Mozner ako prezident Združenia sudcov Slovenska) hovorili, že nie je v poriadku, ak niet možnosť odvolania sa pre obe strany. A poukazovali sme aj na to, že v Čechách, kde je tiež disciplinárne konanie jednoinštančné, na čo pani Kolíková poukazovala, prichádza k zmene legislatívy. Nepomohlo. A už je to tu:

<https://www.ceska-justice.cz/2023/05/ministerstvo-pripravilo-novy-system-reseni-chyb-soudcu-a-zalobcu-vraci-se-dva-stupne/>

Falošná kolegialita sa bude asi tiež ťažko komunikovať a oháňať sa ňou. V päťčlennom senáte, ktorý rozhodoval a disciplinárnom návrhu Márie Kolíkovej na Františka Moznera, boli totiž štyria sudcovia (vrátane jeho predsedu), ktorí prišli do justície „zvonka“. Teda pred tým, ako sa stali sudcami NSS, neboli vôbec sudcami, vykonávali iné právnické povolania. Nadácia Zastavme korupciu pritom dňa 25.08.2021 uviedla, že víta zmenu ohľadne disciplinárnych konaní voči sudcom, keďže „*príde k odstráneniu súčasného neefektívneho, v mnohých prípadoch až nefunkčného stavu disciplinárnych*

konaní“. Už to to tak nie je? Lebo efektívne a funkčné je to len vtedy, keď sa rozhodne tak, ako sa nám páči. A ak nie, treba personálne zmeny.

Ľudské práva.

ESĽP vedie a zverejňuje databázu svojich rozhodnutí a rozsudkov pod názvom HUDOC. Prečo asi? Nuž, lebo jeho judikatúra je dôležitá. Judikatúrou ESĽP sa riadi nie len tento súd sám, ale u nás napríklad aj Ústavný súd SR, všeobecné sudy vrátane NSS, ktorého súčasťou sú aj disciplinárne senáty. Na ESĽP sa môže obrátiť každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa považuje za obeť porušenia jej práv zaručených Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd za podmienok stanovených priamo v Dohovore a Rokovacím poriadku Súdu. Poradná rada európskych sudcov v jednom zo svojich stanovísk pre Výbor ministrov rady Európy uviedla, že význam Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd narástol a dostal sa do povedomia prostredníctvom judikatúry ESĽP a vnútroštátnych súdov.

Kompas

Takže, sudcovia potrebujú kompas a personálnu zmenu. Lebo oslobodenie Františka Moznera ako „jedna z posledných citlivých káz“.

A toto povie riaditeľka Nadácie Zastavme korupciu verejnosti. **Kompas je nástroj, ktorý určuje smer.** Orientuje sa podľa magnetického severu, nie geografického. Pri používaní kompasu **musíte vedieť aký máte cieľ.** Ak teda sudcovi príde na stôl spis, mal by mať podľa Nadácie Zastavme korupciu jasný smer, ako rozhodne. Lebo inak bude vymenený. Treba mať teda už pred prvým krokom vybraný pevný bod, ktorý bude v smere, ktorým sa máme vydať. Aby sme sa neodklonili. Ak sa náhodou stane, že sa pomýlime, kompas treba stále držať a zopakovať proces, aby sme si smer overili. Možno by bolo úplne najlepšie, aby sudcom bola v každej veci rovno poskytnutá buzola. Tá rovno určí azimut (uhol medzi smerom severu a smerom, ktorým má sudca smerovať svoje rozhodnutie). Aby sa pri určení smeru nepomýlil. Buzola na rozdiel od kompasu má aj zväčšovacie sklo. Istota je istota.

Naši a vaši

Už to nie sú len bezmenní komentátori v diskusiách na sociálnych sieťach, ale aj osoby ktoré sa pasujú za odborníkov, ktorí sudcov smerujú na tie „správne“ rozhodnutia a vo svojich vyjadreniach prítvrdzujú. Keď sa im rozhodnutie súdu nepáči, tak súd sa stotožnil so špekuláciou. A keď sa im nepáči disciplinárny návrh, vtedy ide o zastrašovanie. Oni vedia. Zuzana Petková napríklad dňa 23.08.2021 k disciplinárnemu návrhu na špeciálneho prokurátora uviedla (publikované napr. aj na sme.sk), že **nepozná obsah Žilinkovho návrhu, ale z toho, čo čítala v médiách, sa jej nezdá správny.** Ak Lipšic hovoril pravdu, je podľa nej nenáležité ho stíhať pre porušenie princípu zdržanlivosti. Uviedla: **„Očakávala by som, od viacerých strážcov spravodlivosti, že sa ozvú a zastanú si vyšetrovateľov a kolegov, ktorí riešia korupčné prípady a sú pod obrovským tlakom, najmä politikov. Namiesto toho prišiel disciplinárny návrh na jediného vedúceho prokurátora, ktorý ich verejne podporil. Dalo by sa to vnímať aj ako zastrašovanie ostatných, nech sú ticho.“**

To, že podkopávajú dôveru verejnosti v justíciu (či už vedomie alebo bezvedomie), je len sprievodným javom. Horšie je, že už sa ani netvária, že správne je len také rozhodnutie súdu, ktoré splní ich očakávania. A je aj jasné, kedy má ísť o rozhodnutie, ktoré odsúdi a kedy o rozhodnutie, ktoré oslobodí. Éra našich a vašich sa prebudila z podriekavania. Dočítame sa od nich napríklad, že ich

odôvodnenie súdu nepresvedčilo, a to o hodinu skôr, ako súd dôvody dočíta. Chyba nastáva na samotnom začiatku, a to v momente, keď si vytvorili očakávanie. Keď totiž niečo očakávame, sme si istí výsledkom, ktorý požadujeme, hoci nepoznáme fakty, lebo tie sú mimo našu sféru poznania. A vlastne nás ani nezaujímajú. A potom sa nečudujeme, keď sa verejný priestor k rozhodnutiam súdov hemží vyjadreniami typu „sklamanie, prekvapenie“. Alebo „rešpektujem rozhodnutie, ale...“ Všimli ste si, súdy, ktoré uznali vinnou Miroslavu Todorovu označujeme za „súdne authority“ a vo vzťahu k disciplinárnemu senátu NSS ide o „kvázi útlocitnú obhajobu a pochvaly“ alebo „stotožnenie sa s obhajobou založenou na špekulácii“.